

KAKO IN KAJ Z NAŠIM FOLKLORIZMOM

VASJA SAMEC

Že dolgo zelo aktivno spremljam srečanja, festivale in posamezne nastope slovenskih folklornih skupin, in sicer kot ocenjevalec, ustvarjalec in opazovalec. Veseli me, da se je po osamosvojitvi programska opredelitev folklornih skupin prečistila in pokrajinsko opredelila, da se je tudi kostumska podoba s številnimi raziskavami popolnoma predrugačila, predvsem je krajevno in krajinsko veliko bolj opredeljena kot pred leti. Res je, da je obdobje podrobnih raziskav oblačenja posledično vsaj v okvirni podobi kar precej poenotilo videz slovenskih folklornih skupin, tako da večinoma ni mogoče več najti nekdanje barvne in krojne različnosti, po kateri so se folklorne skupine iz posameznih območij med seboj razlikovale. Menim, da bo treba ponovno rekonstruirati »stare noše«, jih strokovno opredeliti in časovno doreči, saj so nekatera regijska pa tudi državna srečanja kostumsko že kar dolgočasna.

Pa še nekaj opažam. Kljub temu da se je organizirano šolanje vaditeljev (bodočih strokovnih vodij) začelo tam nekje okoli 1970. leta in traja vse do danes ter da se je v različnih seminarjih zvrstilo več sto uka željnih, je še vedno in najbolj dejavna peščica istih, ki smo bili med prvimi.

Kje so mlajši in zakaj se je večina izgubila?

Zakaj je tako malo povabil našim skupinam na gostovanja v tujini (Cioff)?

Zakaj je večina nastopov naših skupin nezanimivih za tuje organizatorje?

Ali izobražujemo dovolj dobro?

Danes je povsod po Sloveniji, za razliko od nekoč, mnogo več folklornih skupin, kar je razveseljivo pa tudi posledica mnogo oblik izobraževanja. Vedenja o tej obliki naše dediščine je ogromno, veliko je literature, na pretek je seminarjev, delavnic in

taborov, od državnih do območnih. Vse to je samo dobro. Vendar je glavni problem, da je za dobro skupino in njeno celovito programsko kakovost v prvi vrsti pomemben dober vaditelj, ki mora imeti mnogo znanja, rutine in predvsem želje, da bo to počel odgovorno, s srcem in dušo, kot se reče. Za kaj takega pa je potrebno še veliko več. Mora se tudi sam dodatno izobraževati, prebirati različno strokovno in poljudno literaturo, ki govori o različnih oblikah življenja ljudi, o njihovih navadah, vedenju, življenjskem slogu, značaju, temperamentu in še kaj. Pomembno je, da opazuje vsakdanje dogodke med ljudmi, način njihovega veseljačenja ali praznovanja. Predvsem pa mora obvladati plesne zapise (kinetografijo) v številnih knjigah in imeti vsaj osnovno glasbeno predznanje.

Takšnega znanja je na žalost malo. Še vedno se vse vrti okoli nekaj slovenskih zanesenjakov in ustvarjalcev, ki že leta delujejo na folklornem področju. Zato je seveda logična posledica, da je zares vrhunskih skupin, ki obvladujejo koncertni program vseh slovenskih območij, ki so glasbeno in kostumsko prepričljive in ki imajo v prvi vrsti dovršeno plesno tehniko, enovit in dobro pripravljen nastop, rutino, izraz in vsebinsko sporočilno odrsko postavitev, zelo malo. Pa ne samo to; tudi dovolj plesalk in plesalcev mora biti, da so sposobni nastopati v dveh postavah.

Festivali, kamor si skupine želijo odpotovati in ki so motiv za vzdrževanje članov, imajo pač različne pogoje in vsebinske opredelitve. Vendar vsi želijo imeti kakovostne in odrsko prepričljive folklorne skupine, ki so se sposobne v hipu prilagoditi morebitnim drugačnim željam organizatorja. To seveda ne pomeni, da se je treba za vsako ceno prilagajati neumnim predlogom ali željam. Včasih pa je nujno nastopati z manjšim številom parov ali z bistveno krajšo odrsko postavitvijo, in na to je dobro biti pripravljen. Večina resnih festivalov pravočasno pošlje osnovne programske zahteve, če pa jih ne, se je treba z organizatorji predčasno dogovarjati in biti pri tem kar vztrajen. Predvsem si ne smemo dovoliti, da nas kar koli preseneti in da se ne znamo primerno odzvati. Že doma, ko se na gostovanje pripravljamo, moramo odrske postavitve prilagoditi zahtevanim minutažam. Skoraj vsi festivali imajo podobne zahteve:

Na Madžarskem deluje veliko število folklornih skupin, spoznavanje plesnega izročila pa je vključeno že v njihove redne osnovnošolske programe. Mnoge folklorne skupine, ki prihajajo na naše folklorne festivale z Madžarske, predstavljajo plesno izročilo na način, ki je hkrati zanimiv občinstvu in strokovno ustrezen.
(Foto: Janez Eržen, Folkart, Maribor, 3. 7. 2008.)

Tehnično dovršeni nastopi, ki bi si jih zelo želeli tudi pri slovenskih folklornih skupinah, so privlačni za občinstvo, z njimi pa žal skušajo prikriti druge nedoslednosti v poustvarjanju izročila nekatere tuje folklorne skupine, ki se predstavljajo pri nas.
(Foto: Janez Eržen, folklorna skupina iz Srbije na Folkartu, Maribor, 3. 7. 2008.)

Folklorna skupina iz Venezuele. Primer, ki bi ga bilo v nekaterih segmentih vredno posnemati, v drugih pa grajati.
(Foto: Janez Eržen, Maribor, 3. 7. 2008.)

do 10, 20, 30 minut in eno uro dolg program. Torej je nujno imeti vsaj dve zasedbi, ko želijo, da nastopate v sklopu 30 do 45 ali 60 minut. Če nastopate skupaj z dvema ali tremi skupinami, se poskusite dogovoriti, da bi nastopali menjaje z njimi, saj imamo Slovenci navado, da odrske postavitve izvajamo v različnih folklornih kostumih. Zelo pomembno je vedeti, da so redki odri, ki so popolno opremljeni, na primer z mikrofoni nad plesiščem. V takem primeru je treba petje opustiti ali ga postaviti na odru tako, da ga bo občinstvo slišalo.

Vse naštetu morajo skupine, ki želijo potovati in se udeleževati festivalov, upoštevati in znati. Tega naši seminarji ne učijo.

»Mladi« in »stari« udeleženci nadaljevalnega seminarja za vodje folklornih skupin. (Foto: Janez Eržen, Maribor, 29. 1. 2010.)